

Uitleg en verkondiging van zondag 10 mei 2020 in de Sloterkerk ds. Martijn van Leerdam

Inleiding – preview

Veel mensen denken dat de bijbel nederigheid leert.

Veel mensen denken, dat de bijbel mensen leert om altijd maar de minste te willen zijn, en zo kwetsbaar mogelijk door het leven te gaan.

Maar dat is niet waar.

Het is hooguit de halve waarheid.

Er is maar één situatie waarin de bijbel mensen leert om nederig, kwetsbaar en dienstbaar te zijn: dat is als je te maken hebt met God.

Maar als je oog in oog staat met menselijke hoogmoed, onrecht, en geweld: dan leert de bijbel dat je op moet staan, verzet moet tonen, en moet laten zien waar je in gelooft.

Er is er maar één voor wie je, als je naar de bijbel luistert, echt respect moet hebben, en voor wie je door de knieën mag gaan; dat is God.

De bijbel en nederigheid

Die les krijgen Mozes en de Israëlieten, in de woestijn, als ze de Sinaï naderen. De Sinaï is de berg van God, of beter gezegd: één van de bergen van God.

[Tussen haakjes, voor de liefhebber: het is niet helemaal duidelijk welke berg de Sinaï is. Zo'n 1700 jaar geleden hebben vroege christenen de Sinaï geïdentificeerd, een berg in het huidige Egypte, en die berg wordt door sommigen nog altijd als de Sinaï beschouwd. Maar dat was alweer eeuwen nadat het verhaal van Mozes zich heeft afgespeeld, dus helemaal zeker is dat niet.

Eerder in het bijbelboek Exodus verschijnt Mozes ook voor God, ook op een berg: dat is de Horeb.

Waar God zich bevindt, en waar hij dichtbij is, dat weten we nooit helemaal precies.]

Maar welke berg het ook is, dit is de les die Mozes en de Israëlieten krijgen bij de Sinaï: bij God kun je niet zomaar even op de koffie. Wij moeten tegenwoordig 1,5 meter afstand houden van elkaar, en dat is al een hele opgave. Maar God vraagt meer. De Israëlieten mogen zelfs niet op de voet van de berg komen, op straffe van de dood.

Zo gevaarlijk is het om bij God in de buurt te zijn. Zo gevaarlijk is het, om geen respect voor hem te hebben. Zoveel groter en machtiger is hij dan wij.

Deze les is de opmaat van de Tien Geboden, die God aan Israël geeft. De eerste twee geboden luiden als volgt: 'Ik ben de Heer, jullie God, die jullie uit Egypte, uit de slavernij, heeft bevrijd. Vereer naast mij geen andere goden.'

Dat is dus de ene kant: heb eerbied voor God, toon hem respect en nederigheid.

De bijbelse profeten hebben dat verder ingevuld, en gesteld dat God niet alleen vindbaar is op een hoge berg. Hij verschijnt namelijk ook in de meest kwetsbare mensen. In wees, weduwe en vreemdeling. Hen moet je op dezelfde manier behandelen als de allerhoogste God.

Arnon Grunberg sprak deze week in de Nieuwe Kerk, op 4 mei, aan de vooravond van bevrijdingsdag. Hij is een jood, die zich met de meest kwetsbare mensen identificeert.

Ik ben een Marokkaan, zei Arnon Grunberg dus in zijn speech. Welnu, dat kan wel zo zijn, maar God is dan toch ook een Marokkaan. En God is ook een jood, in de week dat er weer vandalisme is gepleegd bij een joods restaurant in Amsterdam.

God is het kind dat mishandeld wordt, nu zijn vader zonder werk thuis zit en niet naar buiten mag, terwijl de scholen nog dicht zijn, vijf dagen per week. God is de jongere die zijn baankansen ziet verdampen vanwege de crisis, en omdat hij op de arbeidsmarkt wordt gediscrimineerd. God is de wegwijnende oudere in het zorgcentrum. God is de 25-jarige Ahmoud Arbery, een ongewapende jongen uit Amerika die aan het hardlopen was en door twee witte mannen op straat werd vermoord, omdat hij door hen voor een inbreker werd aangezien.

De opdracht die God aan zijn volk geeft, is om Hem de grootst mogelijke mate van respect te laten zien. Tegelijkertijd is het altijd de vraag waar God zich precies bevindt. Op welke berg, en in welk persoon.

Misschien wel op alle bergen, als ze maar groots en majestueus genoeg zijn. Misschien wel in alle mensen, ook, als ze maar klein en kwetsbaar genoeg zijn.

Opstandigheid

Toch zijn nederigheid en respect maar één kant van de medaille. Het is niet waar dat de bijbel een slavenmoraal leert, en dat je altijd maar eerbiedig moet zijn.

Voor een meer activistische houding kunnen we te rade gaan bij Mozes, die bij de farao protesteert tegen de slavernij van zijn volk.

Voor een meer actieve instelling kunnen we te rade gaan bij de profeten, die de regeringen van hun tijd aanklagen omdat ze niet genoeg oog hebben voor wees, weduwe en vreemdeling.

Voor wat meer lef kunnen we bij Jezus te rade gaan, die de Farizeeën een grote mond geeft en de geldwisselaars de tempel uit jaagt.

Maar we kunnen ook te rade gaan bij de Afrikaans-Amerikaanse muziek, die vandaag klinkt in deze uitzending. De zogenaamde negro spirituals.

Het zijn liederen die hun oorsprong vinden in de zwarte Amerikaanse slavernij, die voortduurde tot in de 19^e eeuw. Lieder die later zijn bewerkt en doorontwikkeld, en een grote rol hebben gespeeld in de strijd voor burgerrechten van de zwarte bevolking van de Verenigde Staten van Amerika.

Kunt u zich daar niet direct een voorstelling van maken? Denk dan aan de strijd van Martin Luther King, die zijn inzet voor gelijkwaardigheid met zijn leven moest bekostigen.

We shall overcome
We shall overcome some day
Deep in my hart, I know that
I do believe
That we shall overcome.

De bijbel is in deze liederen geen boek dat oproept tot gehoorzaamheid en eerbiedigheid. Het is geen boek dat oproept tot 'je neerleggen bij het lot dat je is toebedeeld'. De bijbel is hier geen boek dat lijdzaamheid leert.

Het is juist een boek dat mensen hun identiteit teruggeeft.

Als geen mens je nog de moeite waard vindt, dan zet God je op een ereplaats. Dan zegt God tegen jou wie je bent, zodat je tegen anderen op durft te staan. En durft te vechten voor je recht.

Recapitulatie

Wat leert de bijbel over wat wij in het leven moeten doen?

1. Respect voor God, en ieder met wie God zich identificeert. De meest kwetsbare mensen het meest.
2. Opstandigheid jegens alle andere goden en machten, die je vragen om voor hen op de knieën te gaan.

Hoe complex de wereld wel niet is, de meetlat van de bijbel is een eenvoudige. Of het nu gaat om het handelen van Donald Trump of onze eigen Mark Rutte, of het nu gaat om de manier waarop we omgaan met onze eigen kinderen of met mensen zonder papieren: de bijbel zegt duidelijk hoe menselijk gedrag door God beoordeeld wordt.

Dus ook ons eigen gedrag.
Dat is soms een hele opgave.

Tot slot

Maar – uiteindelijk – is het leven niet bedoeld om te ploeteren.
Uiteindelijk heeft God ons voor liefde, en onderlinge zorg gemaakt.
Voor onderling begrip, en verhalen, en en al het goede dat het leven te bieden heeft.

Daarom luister ik nog altijd naar dit boek.
Daarom luistert u naar deze uitzending.
En daarom luisteren wij naar elkaar.

Om op het spoor te komen van een nieuwe wereld.
Een wereld waarin de kwetsbaren niet meer worden gekwetst.
Een wereld waarin de machtigen niet meer overal mee wegkomen.
Een wereld waarin iedereen de liefde dient.

Dat is de wereld, zoals God haar heeft bedoeld.
En waar wij zo nu en dan een voorproefje zien.

Beste luisteraar, ik wens u drie dingen toe.
Eerbiedigheid voor God.
Opstandigheid jegens al het andere.
En een open hart, voor de liefde, die alles overstijgt.

Amen.